

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการทำแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ ร้อยละ โดยแสดงออกมาในรูปแบบตาราง จากนั้นจึงแปลผลในเชิงพรรณนา และนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการผังเมือง 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรกคือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองของประชาชน ประเด็นที่สองคือ ลักษณะและข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม และประเด็นที่สามคือ สื่อประชาสัมพันธ์ที่ช่วยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

ทั้งนี้ ส่วนสำคัญที่สุดคือการนำเสนอสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองที่มีอิทธิพลต่อประชาชนกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมากที่สุด เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางผังเมืองให้กับประชาชนในระดับของการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการวางและจัดทำผังเมืองรวม หลังจากนั้น เมื่อประชาชนมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางผังเมืองประกอบกับจิตสำนึกที่ดีจะช่วยผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นของการแสดงความคิดเห็นในการผังเมืองมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาและยกระดับประชาธิปไตยในสังคมไทยปัจจุบันให้สูงขึ้นอีกด้วย

5.1 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการผังเมืองของประชาชน

ในประเด็นความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการผังเมืองของประชาชนนี้ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการทำแบบสอบถามจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรในกรุงเทพมหานคร ตามเขตต่าง ๆ แบบเจาะจงจำนวน 400 ชุด (ทำแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในเดือนมกราคม พ.ศ. 2552) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีความสมบูรณ์ของการเป็นประชากรที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร และต้องเป็นผู้ที่รู้จักหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับผังเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง นอกจากนี้ ข้อมูลความรู้และความเข้าใจ

เกี่ยวกับการผังเมืองของประชาชนอีกส่วนหนึ่งจะได้จากบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านการผังเมืองที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม นอกจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่เคยได้ยินคำว่า “ผังเมือง” มาก่อน ทำให้ต้องมีการดำเนินการสอบถามประชาชนในกรุงเทพมหานครว่ารู้จักหรือคุ้นเคยกับคำว่า “ผังเมือง” หรือไม่ และพบว่า เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่รู้จักคุ้นเคยกับคำว่าผังเมืองมาตอบแบบสอบถามจนครบทั้งหมด 400 ชุด จะต้องทำการสอบถามประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครถึง 545 คน นั้นหมายความว่า มีประชาชนอีก 145 คนเป็นผู้ที่ไม่รู้จักผังเมืองเลย (ร้อยละ 26.61) หรือมีประชากร 1 ใน 4 ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่รู้ความหมาย และไม่เคยได้ยินคำว่าผังเมืองเลยแม้แต่บ่อย

จากการทำแบบสอบถามในประเด็นแรกนี้ ผลที่ได้สามารถการประเมินความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองของประชาชนได้ โดยแบ่งเป็นประเด็นศึกษาย่อย ดังนี้

- 1) ระดับความรู้ทางผังเมืองของประชาชน
- 2) สื่อทางผังเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับ
- 3) ทศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

5.1.1 ระดับความรู้ทางผังเมืองของประชาชน

การผังเมืองเป็นกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมทั้งทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนทุกคน ดังนั้นการวางผังเมืองจึงต้องมีการออกแบบวางแผนและผังให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของเมืองและประชาชนเมืองนั้น ๆ ที่สำคัญต้องอยู่บนพื้นฐานการยอมรับของสาธารณชน ดังนั้นบทบาทของประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการวางและจัดทำผังเมือง โดยประชาชนควรมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผังเมืองในเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาประกอบการพิจารณาและตัดสินใจในแผนผังเมือง ในขณะที่ภาครัฐควรให้การสนับสนุนโดยการเผยแพร่ความรู้และข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองให้แก่ประชาชนอย่างเต็มที่เช่นเดียวกัน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ทางผังเมืองของประชาชนในลำดับต่อไป (ตารางที่ 5.1) ได้จากการทดสอบโดยการทำแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.5) มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการผังเมืองในระดับ

ต่ำสุดคือ เคยได้ยินคำว่าผังเมืองเท่านั้น แต่ไม่รู้จักความหมายของการผังเมือง ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 34.7) มีความรู้ในการผังเมืองในระดับที่เคยได้ยินและรู้จักความหมาย และยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนซึ่งน้อยมาก (ร้อยละ 8.8) ที่ทราบความหมายของการผังเมืองและกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม

ตารางที่ 5.1
ระดับความรู้ทางผังเมืองของประชาชน

ความรู้ทางผังเมือง	ร้อยละ
เคยได้ยิน แต่ไม่รู้จักความหมาย	56.5
เคยได้ยิน และรู้จักความหมาย	34.7
เคยได้ยิน รู้ความหมายและกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม	8.8
รวม	100.0

5.1.2 สื่อทางผังเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับ

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ทางผังเมืองที่เคยได้รับนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มาจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 56.5) รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 29.5) และหนังสือหรือวารสาร (ร้อยละ 23.5) ตามลำดับ ส่วนในบรรดาสื่อที่ทางราชการเป็นผู้จัดทำที่เข้าถึงประชาชนได้น้อยที่สุด คือ สื่อแผ่นพับ (ร้อยละ 5.3) ซึ่งในความเป็นจริงแผ่นพับควรเป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ และตรงสู่เป้าหมายได้ดีกว่าสื่อหลาย ๆ สื่อ แต่จากข้อมูลแบบสอบถามผลกลับปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองจากสื่อแผ่นพบน้อยที่สุด หากไม่รวมถึงสื่อทางอินเทอร์เน็ต สื่อจากการศึกษา และสื่อจากสารสนเทศทางพูดคุย เนื่องจากเป็นสื่อที่อยู่นอกเหนือกฎหมายผังเมืองกำหนด (พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518) ทำให้สรุปได้ว่า สื่อทางผังเมืองที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มียังไม่เพียงพอสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน และถึงแม้ทางกรุงเทพมหานครจะมีการส่งเสริมเรื่องการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อที่หลากหลายมากขึ้น แต่ประสิทธิภาพของสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารให้แก่ประชาชนยังจัดว่าไม่มีประสิทธิภาพมากพอ

ตารางที่ 5.2

สื่อประเภทต่าง ๆ ที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองให้ประชาชนได้รับทราบ

ประเภทของสื่อ	ร้อยละ
1. โทรทัศน์	56.5
2. หนังสือพิมพ์	29.5
3. หนังสือ/ วารสาร	23.5
4. เอกสารทางราชการ	16.5
5. อินเทอร์เน็ต/ เว็บไซต์	14.5
6. วิทยุ	11.3
7. ป้ายโฆษณา/ โปสเตอร์	10.8
8. การสนทนาพูดคุย	6.0
9. แผ่นพับ	5.3
10. การศึกษา	3.3

5.1.3 ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

การวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่ (ตามข้อ 5 แห่งบัญญัติของกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549¹⁾) ที่สำคัญต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันตามที่สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานครได้เคยให้ไว้ และในฐานะที่กรุงเทพมหานครมีการออกกฎกระทรวงผังเมืองรวมมาบังคับใช้เป็นเวลานานถึง 17 ปีแล้ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ที่ได้มีการออกกฎกระทรวงบังคับใช้ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก เหล่านี้ได้นำไปสู่ประเด็นการศึกษาต่อไป ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

¹ “ข้อ 5 การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากรุงเทพมหานครในบริเวณแนวเขตตามข้อ ๒ ให้เป็นเมืองน่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมที่ดีมีบริการพื้นฐานทางสังคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการ อย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน มีระบบคมนาคมขนส่งที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ วิทยาการ การบริหาร และการปกครองของประเทศ”

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.8) มีความคิดเห็นว่าการมีผังเมืองจะทำให้บ้านเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อย ในขณะที่ส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 13.8) เห็นว่าการวางผังเมืองจะช่วยรักษาผลประโยชน์สาธารณะ และเห็นว่าเป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน (ร้อยละ 11.8) ซึ่งเหล่านี้เป็นความคิดเห็นในเชิงบวก และไม่ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่เป็นการรับผิดชอบต่อสาธารณะ

ในขณะที่ความคิดเห็นในเชิงลบเกี่ยวกับการมีผังเมืองรวมที่เคยมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก ยกตัวอย่างเช่น การให้สัมภาระของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มนักลงทุนซึ่งมีส่วนได้เสียจากการจัดทำผังเมืองรวม โดยแสดงความคิดเห็นว่าการบังคับใช้ผังเมืองรวมเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะมีการจำแนกที่ดินที่ไม่เท่าเทียมกัน (รังสรรค์ ต่อสุวรรณ สัมภาษณ์ใน สภาภูมิวงศ์หนองเตย และชุติมา ศรีสุขใส, 2535) รวมทั้งการลดค่าอัตราส่วนระหว่างพื้นที่อาคารรวมทั้งหมดต่อพื้นที่ดิน (F.A.R.) ยังเป็นการจำกัดสิทธิการพัฒนาสังหาริมทรัพย์ของประชาชนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน (โสภณ พรโชคชัย, 2549)

ในทางกลับกัน จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับที่ผังเมืองเป็นการลดรอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ของประชาชนน้อยมาก เพียงร้อยละ 2 และเห็นว่าผังเมืองมีการบังคับใช้ที่เข้าใจยากเพียงร้อยละ 6.8 เท่านั้น (ตารางที่ 5.3) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครปัจจุบันมีความคิดเห็นต่อการมีผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มผู้ได้เสียผลประโยชน์บางกลุ่ม เช่น กลุ่มนักพัฒนาที่ดินที่อาจมีความคิดเห็นแตกต่าง โดยเห็นแก่ประโยชน์ในเชิงธุรกิจมากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ

ตารางที่ 5.3

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

ผลจากการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร	ร้อยละ
ทำให้บ้านเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อย	65.8
เป็นการรักษาผลประโยชน์สาธารณะ	13.8
เป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน	11.8
มีการบังคับใช้ที่ซับซ้อนและเข้าใจยาก	6.8

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

ผลจากการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร	ร้อยละ
เป็นการลดรอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ของประชาชน	2.0
รวม	100.0

ทั้งนี้ นอกจากการประเมินความรู้ความเข้าใจทางผังเมืองของประชาชนโดยการทำแบบสอบถามแล้ว ยังได้มีการสัมภาษณ์ ดร. อรพิมพ์ พิมพ์เจริญ นักผังเมือง กองวางผังและพัฒนาเมืองสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองของกรุงเทพมหานครโดยตรง โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการผังเมืองของประชาชนในปัจจุบัน (ทำการสัมภาษณ์วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2552) ได้ความว่า ถึงแม้ว่ากรุงเทพมหานครยังไม่เคยมีการวัดระดับความรู้ในการผังเมือง และการรับรู้ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมโดยตรง แต่ปี พ.ศ. 2549 ทางสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้เคยมีการจัดรายการวิทยุโดยมีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ทางผังเมือง และเปิดโอกาสให้ประชาชนโทรศัพท์เข้ามาซักถามข้อสงสัย หรือมีปัญหาที่เกี่ยวกับผังเมือง ทำให้สามารถทราบได้ว่าประชาชนเริ่มมีการตื่นตัวทางผังเมืองเพิ่มมากขึ้น และชี้ให้เห็นว่าประชาชนเริ่มมีความตระหนักได้ว่าผลจากการวางผังเมืองมีผลกระทบต่อตนโดยตรง

นอกจากนี้ ได้มีการสัมภาษณ์ในเรื่องการกำหนดสิทธิบุคคลที่สามารถเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามข้อ 7 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 315 และพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ที่กำหนดให้ต้องเป็นตัวแทนประชาชน ส่วนผู้มีสิทธิแสดงข้อคิดเห็นในการประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนต้องเป็นเจ้าของที่ดินหรืออาคาร และตัวแทนของภาคประชาชนที่มาจากการเลือกตั้ง ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีการวางและจัดทำผังเมืองรวม เช่นกัน

ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการกำหนดสิทธิตามกฎหมายข้างต้น ได้ให้เหตุผลว่าพื้นฐานของคนไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศนั้นมีความแตกต่างกัน โดยในเรื่องความเป็นประชาธิปไตยของคนไทยยังมีน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมาก เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ยังเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และผู้ที่ได้ประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะอาศัยผลประโยชน์ทางผังเมืองมาสร้างประโยชน์และผลกำไรให้กับตนเอง ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วม

การประชุมให้มีความเหมาะสม หลากหลาย และครอบคลุมทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเจ้าของที่ดิน กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มผู้ประกอบการค้าหรืออุตสาหกรรม กลุ่มนักพัฒนา กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น เพื่อให้การวางผังเมืองรวมเกิดประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่าย อย่างเป็นธรรมมากที่สุด

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ผู้แทนประชาชนเท่านั้นที่มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุม แต่ทางสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม รวมถึงขั้นตอนการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ในช่วงก่อนการร่างผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครฉบับล่าสุด (พ.ศ. 2549) มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแบ่งเป็นรายเขตย่อยโดยไม่จำกัดกลุ่มหรือจำนวนของประชาชน ทำให้ผู้ที่มาเข้าร่วมการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่รัฐได้จัดขึ้น ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร และความรู้ทั่วไปทางผังเมืองมากขึ้น เพราะประชาชนที่เข้าร่วมประชุมหากมีปัญหา ข้อสงสัย ชัดข้อง หรือมีความไม่แน่ใจเกี่ยวกับความรู้ที่ตนมีเกี่ยวกับผังเมืองสามารถถามคำถามเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง และเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ตอบคำถามและให้ความกระจ่างต่อผู้ซักถามทุกคน เพื่อสร้างความโปร่งใส เปิดเผย และตรงไปตรงมาให้มากที่สุด ในกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

จากการได้จัดรายการวิทยุเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผังเมือง และจากประสบการณ์การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ทราบได้ว่าปัจจุบันประชาชนมีความรู้ทางผังเมืองเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต แต่ส่วนใหญ่ผู้ที่มีความรู้อยู่บ้างเกี่ยวกับการผังเมือง หรือสมัครใจเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชน มักเป็นผู้ที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการผังเมืองโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารแล้วไม่ผ่านข้อกำหนดของผังเมืองรวม หรือเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการวางผังเมืองรวมเนื่องจากถูกเวนคืนที่ดินเพื่อพัฒนา หรือถูกจำกัดการพัฒนาเนื่องจากอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ถูกควบคุมการพัฒนาที่ดินหรือความสูงอาคาร เป็นต้น แต่ในทางกลับกัน หากประชาชนอยู่ในพื้นที่ที่มีโอกาสในการพัฒนาสูงหรือสามารถปลูกสร้างอาคารสูงได้ หรือในกรณีและผู้ขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และใบขออนุญาตก่อสร้างอาคารผ่านโดยบังเอิญ เนื่องจากการแบบขออนุญาตปลูกสร้างอาคารไม่ได้ขัดต่อข้อกำหนดผังเมืองรวม บุคคลเหล่านี้อาจไม่รู้เลยว่ารายละเอียดเกี่ยวกับข้อกำหนดผังเมืองรวมในพื้นที่ของตนนั้นเป็นอย่างไร

สรุปได้ว่า ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนทางผังเมืองในปัจจุบันถึงแม้จะมีเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต แต่ส่วนใหญ่ผู้ที่รู้มักเป็นผู้ที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการผังเมืองโดยตรง ในทางกลับกันยังมีประชาชนจำนวนมากที่ยังไม่รู้เรื่องการผังเมือง และไม่ตระหนักว่าการวางผังเมืองนั้นมี

ความสำคัญต่อตนเพียงใด ทำให้ความสนใจในเรื่องการเข้าร่วมประชุมที่รัฐจัดขึ้นเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองของประชาชนยังมีน้อยอยู่ ถึงแม้ว่ารัฐจะมีการส่งเสริมในเรื่องนี้ในทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มจำนวนการประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนให้มากขึ้นกว่าที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรายเขตย่อยโดยไม่จำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมก็ตาม

5.2 ลักษณะและข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

จากการศึกษากระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวม ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ปรากฏว่า กระบวนการวางและจัดทำผังเมืองนั้นมีหลายขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ประชาชนมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่การผังจะทำการสำรวจภาคสนาม และเข้าไปสอบถามข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดเตรียมผังเมืองรวม (มาตรา 15 และ 82)

2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ ก่อนการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยผ่านทางหนังสือพิมพ์และวิทยุในท้องถิ่น (มาตรา 19 วรรค 2)

3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่รัฐจัดขึ้น ทั้งก่อนและหลังการร่างผังฯ (มาตรา 19 วรรค 2 และมาตรา 26) อีกทั้ง ประชาชนยังสามารถแสดงความคิดเห็นในการคัดค้านโดยการยื่นคำร้อง เพื่อขอยกเลิกหรือแก้ไขข้อกำหนดผังเมืองรวม (มาตรา 23)

นอกจากการให้สิทธิแก่ประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎหมายผังเมืองข้างต้นแล้ว ทางสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมมากกว่าที่กฎหมายผังเมือง (มาตรา 19 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518) กำหนด ทั้งในขั้นตอนที่ให้หน่วยงานรัฐจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และการกำหนดบุคคลที่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมต้องเป็นตัวแทนของประชาชนเท่านั้น² ในส่วนของการกำหนดจำนวนครั้งของการประชุมรับฟังความคิดเห็นของ

² “มาตรา 19 (2) ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมใด ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง*หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี จัดให้มีการโฆษณาให้ประชาชนทราบ แล้วจัดการประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนใน

ประชาชนให้จัดประชุมไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง หมายความว่า หากรัฐมีจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนเพียงครั้งเดียวถือว่าทำได้โดยไม่ผิดต่อพระราชบัญญัติการผังเมือง ในขณะที่สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ทั้งในขั้นการประเมินผังเมืองรวมก่อนหมดอายุ และขั้นการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมฉบับร่าง โดยทั้งสองขั้นตอนดังกล่าวจะทำให้มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากกว่า 1 ครั้ง ซึ่งจะกำหนดการประชุมแบ่งเป็นรายเขตย่อยก่อนทั้ง 50 เขต จากนั้นจึงเป็นการประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่งซึ่งกำหนดให้ผู้แทนประชาชนเป็นผู้เข้าร่วมการประชุมเพื่อสรุปผลการประชุมอีกครั้ง

อีกทั้งในขั้นตอนการให้ข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนรับทราบว่าจะมีการร่างผังเมืองรวมฉบับใหม่ และขั้นตอนการประกาศให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบร่างผังเมืองรวมก่อนประกาศใช้เป็นกฎกระทรวง ทางสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานครยังได้จัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความหลากหลายมากกว่าที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ที่กำหนดให้ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์รายวันเท่านั้น³ ในขั้นตอนการร่างผังฯ ในขณะที่ขั้นตอนการประกาศให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบแผนผังและข้อกำหนด สื่อที่ใช้มีเพียงใบประกาศ ซึ่งประกอบด้วยแผนผังและข้อกำหนดของผังเมืองรวม และคำประกาศเชิญชวนผู้มีส่วนได้เสียเท่านั้น

ในขณะที่สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานครใช้ทั้งสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา หนังสือให้ความรู้ และการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง และเข้ามาใช้สิทธิของตนในการพิจารณาตรวจสอบแผนผังและข้อกำหนดผังเมืองรวม ตลอดจนการเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวม

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม กรุงเทพมหานครข้างต้น ทำให้เกิดความสงสัยว่า การที่กฎหมายผังเมืองและสำนักผังเมือง

ท้องที่ที่จะมีการวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้น ในการรับฟังข้อคิดเห็นนี้จะกำหนดเฉพาะให้ผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมการประชุมตามความเหมาะสมก็ได้ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุม และการแสดงข้อคิดเห็นให้กำหนดโดยกฎกระทรวง”

³ “ข้อ 2 เมื่อจะวางและจัดทำผังเมืองรวมของท้องที่ใด ให้กรรมการผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณีจัดให้มีการโฆษณาโดยทางวิทยุกระจายเสียงที่สามารถรับฟังได้ในท้องที่นั้น และโดยทางหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันที่มีจำหน่ายในท้องที่นั้น เป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงการที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวมดังกล่าว”

กรุงเทพมหานคร ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในเกือบทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องนั้น ในส่วนของภาคประชาชนจะมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้สิทธิการมีส่วนร่วมทางกฎหมาย และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมได้มากขึ้นจากหน่วยงานราชการ ทำให้เกิดเป็นประเด็นศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมนี้ขึ้นมา โดยมีประเด็นศึกษาย่อยดังนี้

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลที่ควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวมของประชาชน
- 2) ประสบการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร
- 3) ทศนคติความต้องการของประชาชนในการเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร
- 4) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- 5) ทศนคติของประชาชนต่อการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองรวมก่อนเข้าร่วมการประชุม

5.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลที่ควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวมของประชาชน

ประเด็นศึกษาแรกเป็นการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบุคคลที่ควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบุคคลผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทั้งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุมและการแสดงข้อคิดเห็นของประชาชนในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. ... (มติคณะรัฐมนตรี, 2547) โดยกระทรวงมหาดไทยเสนอตามรายงานของกรมโยธาธิการ และผังเมืองว่า กฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุมและการแสดงข้อคิดเห็นของประชาชนในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมไว้ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงในเรื่องการ

เพิ่มบุคคลผู้มีสิทธิแสดงข้อคิดเห็นในการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ข้อ 3) เช่น ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาด้านการผังเมืองหรือสิ่งแวดล้อม กำนันและผู้ใหญ่บ้านแห่งท้องที่ที่ว่างและจัดทำผังเมืองรวม

อีกทั้ง ยังได้เพิ่มกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครถึงแม้ว่าจะไม่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครเข้าไปด้วย เพื่อให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครแสดงความคิดเห็นว่าบุคคลกลุ่มนี้ควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือไม่

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ทำให้สามารถกำหนดกลุ่มบุคคลเพื่อนำมาสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่สมควรได้รับสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง 2) กลุ่มเจ้าของที่ดินหรืออาคารในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น 3) กลุ่มตัวแทนประชาชน (หัวหน้า/ ประธานชุมชน) 4) กลุ่มผู้แทนทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง (ส.ก. ส.ช. ส.ส.) 5) กลุ่มประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร (ประชากรทั้งที่มีและไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในกรุงเทพฯ) และ 6) กลุ่มผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการจากสถาบันการศึกษาหรือองค์กรอิสระหรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

ผลจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มบุคคลที่สมควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่งคือ กลุ่มเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 74.8) ส่วนบุคคลที่สมควรมีสิทธิรองลงมาเป็นอันดับที่สอง คือ กลุ่มตัวแทนประชาชน เช่น หัวหน้าหรือประธานชุมชน (ร้อยละ 67.8) อันดับที่สาม คือ กลุ่มประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครทั้งที่มีและไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 60.5) ซึ่งกลุ่มนี้อยู่นอกเหนือกฎหมายผังเมืองกำหนดให้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นด้วยกับการให้สิทธิแก่บุคคลกลุ่มนี้มากเป็นอันดับที่สาม ส่วนอันดับที่สี่ คือ กลุ่มผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการจากสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ (ร้อยละ 51.8) อันดับที่ยี่ห้า คือ กลุ่มเจ้าของที่ดินหรืออาคารผู้มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 45.5) และอันดับสุดท้าย คือ กลุ่มผู้แทนทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง (ร้อยละ 42.3) นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 19.25) ที่เห็นว่าบุคคลทุกกลุ่มที่กล่าวมาหรือประชาชนทุกคนควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

จากการพิจารณาผลการศึกษา (ตารางที่ 5.4) ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ตามที่กฎหมายผังเมืองข้างต้นได้กำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนโดยตรงต้องเป็นเจ้าของที่ดินหรืออาคารในกรุงเทพมหานครและผู้แทนทางการเมืองท้องถิ่น แต่เมื่อมีการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแล้ว บุคคลสองกลุ่มนี้ก็กลับเป็นบุคคลสองกลุ่มสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่าสมควรมีสิทธิในการเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม ทำให้สรุปได้ว่า ข้อกำหนดทางกฎหมายผังเมืองของไทยยังไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกลุ่มผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในปัจจุบันเท่าที่ควร ในขณะที่การให้สิทธิการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนในการผังเมืองตามกฎหมายของประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กลับมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อวางแผนและผังเมืองได้โดยถูกไม่จำกัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการดำเนินงานของรัฐตามหลักประชาธิปไตย

ตารางที่ 5.4

กลุ่มบุคคลที่ประชาชนเห็นว่าสมควรมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

กลุ่มบุคคล	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	74.8
2. ตัวแทนประชาชน (หัวหน้า/ ประธานชุมชน)	67.8
3. ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร (ประชากรทั้งที่มีและไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในกรุงเทพฯ)	60.5
4. ผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการ จากสถาบันการศึกษา/ องค์กรอิสระ/ องค์กรพัฒนาเอกชน	51.8
5. เจ้าของที่ดินหรืออาคารในเขตกรุงเทพมหานคร	45.5
6. ผู้แทนทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง (ส.ก. สข. สส.)	42.3

5.2.2 ประสพการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

หลังจากได้ผลการทดสอบเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกลุ่มผู้ที่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนแล้ว ต่อไปจะเป็นการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากประสพการณ์ที่ผ่านมาของประชาชนเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยเบื้องต้นได้มีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวม ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ไปแล้ว ปรากฏว่า กระบวนการวางและจัดทำผังเมืองนั้นมีหลายขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งการมีส่วนร่วมในการได้รับข่าวสารการวางและจัดทำผังเมืองรวมก่อนการร่างผังฯ การเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่การผัง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมที่รัฐจัดขึ้น และการยื่นคำร้องคัดค้านเมื่อไม่เห็นด้วยกับข้อกำหนดผังเมืองรวม ดังกล่าวนี้เป็นข้อกำหนดการให้สิทธิแก่ประชาชนตามกฎหมายผังเมืองทั้งสิ้น

นอกจากการให้สิทธิการมีส่วนร่วมตามกฎหมายแล้ว ทางหน่วยงานรัฐ คือ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมเพิ่มขึ้นอีก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นได้เท่าที่ ต้องการและไม่มีกำกวดจำนวนหรือคุณสมบัติผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจน การเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผังเมืองให้ประชาชนได้รับทราบมากขึ้น ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งมากกว่าสื่อที่กำหนดให้มีในข้อกำหนด (ข้อ 2 กฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540)ฯ)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองอย่างต่อเนื่องเกือบทุกขั้นตอน ทั้งการให้สิทธิต่าง ๆ แก่ประชาชนตามกฎหมายผังเมืองกำหนด และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองมากขึ้นโดยการเพิ่มการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ทำให้เกิดประเด็นในการทดสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสอบถามจากประสพการณ์ที่ประชาชนเคยได้รับเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวม ซึ่งผลที่ได้จะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งตามกฎหมายผังเมืองและที่ภาครัฐได้ดำเนินการ

โดยแบบสอบถามจะใช้การแบ่งประสพการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎหมายผังเมือง โดยกำหนดเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากประกาศต่าง ๆ หรือป้ายโฆษณา
- 2) การให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่การผัง

ที่มาตรวจสอบที่ดินหรืออาคาร 3) การเข้าประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และ 4) การยื่นหนังสือคำร้องเพื่อขอแก้ไขข้อกำหนดผังเมืองรวม ผลปรากฏว่า ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในการได้รับข่าวสารจากประกาศและป้ายโฆษณามากที่สุด (ร้อยละ 41.5) ส่วนการมีส่วนร่วมที่เหลืออีกสามรูปแบบคือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่การผังที่มาตรวจสอบหรือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินหรืออาคาร (ร้อยละ 7.5) การมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อวาง ผังเมืองรวมนั้น (ร้อยละ 5.5) และการมีส่วนร่วมในการยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือปรับปรุงแผนผังหรือข้อกำหนดผังเมืองรวม (ร้อยละ 3) จะเห็นว่า มีกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนมาก (ร้อยละ 42.5) ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครเลยแม้แต่ร้อยละน้อย (ตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 5. 5

ประสบการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวม	ร้อยละ
1. การได้รับข้อมูลข่าวสารจากประกาศต่าง ๆ หรือป้ายโฆษณา	41.5
2. การให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่การผังที่มาตรวจสอบที่ดินหรืออาคาร	7.5
3. การเข้าประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	5.5
4. การยื่นหนังสือคำร้องเพื่อขอแก้ไขข้อกำหนดผังเมืองรวม	3.0

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการผังเมืองของไทยตามกฎหมายกำหนด สามารถสรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 3 ระดับ (ดังตารางที่ 2.3 ของบทที่ 2) ดังนี้

ระดับที่ 1 ประชาชนเป็นผู้สนับสนุน ให้ข้อมูล และปฏิบัติตามเท่านั้น ซึ่งถือว่าไม่ใช่การมีส่วนร่วม เนื่องจากภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างเอง โดยปราศจากการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจของประชาชน

ระดับที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ ซึ่งเป็นการแจ้งข่าวแก่ประชาชน การปรึกษาหารือ แต่อำนาจในการตัดสินใจยังเป็นของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

ระดับที่ 3 ประชาชนมีโอกาสได้ร่วมตัดสินใจในการวางและจัดทำผังเมืองรวม ซึ่งประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการวางผังเมือง หรือสามารถคัดค้านโดยการยื่นคำร้องต่อเจ้าที่เพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขข้อกำหนดผังเมืองรวม ซึ่งการพิจารณาจะต้องอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของส่วนรวม

เมื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็น 4 รูปแบบข้างต้น มาแบ่งตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวมที่ได้สรุปไว้เป็น 3 ระดับข้างต้น ผลปรากฏว่าการมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครของกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบันส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.5) อยู่ในระดับที่ 2 คือ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผังเมือง ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนบางส่วน (ร้อยละ 7.5) อยู่ในระดับที่ 1 คือ การให้ข้อมูลในการตรวจสอบอาคารหรือที่ดินแก่เจ้าหน้าที่การผัง ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้งสองระดับนี้จัดเป็นการสื่อสารทางเดียวโดยประชาชนจะไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นได้ตอบกับภาครัฐ

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่ 3 คือ การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการวางและจัดทำผังเมือง โดยผ่านวิธีเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือปรับปรุงข้อกำหนดผังเมืองรวม พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมาก (ร้อยละ 8.5) แต่วิธีการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้นถือเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ วิธีนี้จึงถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกำหนดแนวทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ดังนั้น ภาครัฐควรให้การส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับนี้เพิ่มมากขึ้นอย่างจริงจัง

5.2.3 ทัศนคติความต้องการของประชาชนในการเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

หลังจากการทดสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวม ซึ่งผลที่ได้คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นของการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดทำผังเมืองรวมนั้นมีน้อยมาก แต่หากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้ทราบว่า ในขณะนี้ได้มีการวางและจัดทำผังเมืองรวมอยู่ และประชาชนสามารถเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนประชาชน ประชาชนจะยินดีเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือไม่ และปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมได้

นอกจากนี้หากต้องเข้าร่วมการประชุมประชาชนคิดว่า การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการวางผังเมืองรวม ซึ่งจัดโดยภาครัฐก่อนล่วงหน้าจะมีความจำเป็นหรือไม่

ในยุคที่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและผังเมืองมากกว่าในอดีตในทุกรูปแบบ เมื่อสอบถามความประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมโดยสมัครใจ ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.3) ประสงค์ยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 44.7) ถึงแม้จะมีจำนวนน้อยกว่าแต่ก็ถือว่ามีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งไม่ประสงค์เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แม้จะมีการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมการประชุมโดยไม่จำกัดจำนวนและคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประชุมก็ตาม (ตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

ความประสงค์ในการเข้าร่วมการประชุม	ร้อยละ
ยินดีเข้าร่วม	55.3
ไม่ยินดีเข้าร่วม	44.7
รวม	100.0

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับความประสงค์ที่จะเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ไว้ดังนี้

เหตุผลที่ส่วนใหญ่ทำให้กลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็น คือ

- 1) ต้องการทราบกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม
- 2) เพื่อจะได้มีความรู้เกี่ยวกับผังเมืองเพิ่มมากขึ้น
- 3) เพื่อรักษาสิทธิที่ตนพึงมี
- 4) เห็นว่าการวางผังเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- 5) เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง
- 6) ต้องการให้เกิดความแตกต่างและหลากหลายทางความคิด ทำให้สามารถมองเห็น

ปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ในหลายมุมมองจากกลุ่มคนหลายกลุ่มที่แตกต่างกัน

- 7) เพื่อจะได้ช่วยระดมความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเสนอข้อคิดเห็น
- 8) เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาหรือข้อสงสัยในการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางผังเมืองใน

ภายหลัง

ส่วนเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ยินดีเข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็น คือ

- 1) ความไม่สะดวกในเรื่องของวันและเวลา ซึ่งอาจเป็นวันที่ต้องทำงานหรือติดธุระไม่สามารถมาเข้าร่วมการประชุมได้
- 2) การขาดความพร้อมด้านข้อมูลเกี่ยวกับผังเมือง
- 3) การวางผังเมืองนั้นไม่ใช่หน้าที่ของประชาชน แต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น
- 4) ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเข้าร่วมในการวางผังเมือง
- 5) ประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์จากการวางผังเมือง
- 6) ไม่เชื่อมั่นว่ารัฐจะยอมรับความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง
- 7) รัฐไม่ซื่อสัตย์กับการปฏิบัติหน้าที่ หรือรัฐอาจยอมรับเฉพาะความคิดเห็นจากกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันกับรัฐ

5.2.4 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

เมื่อมีการสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถมาเข้าร่วมการประชุมได้ (ตารางที่ 5.7) โดยประเด็นนี้จะสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ที่ยินดีและไม่ยินดีเข้าร่วมประชุม เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยสำคัญที่จะเป็นตัวขัดขวางไม่ให้ประชาชนมาเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยในเรื่องวันและเวลาเป็นอุปสรรคสำคัญอันดับแรก (ร้อยละ 41) ที่ทำให้ไม่สามารถไปเข้าร่วมประชุมได้ หากเกิดกรณีที่กำหนดการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้นตรงกับวันที่เป็นวันทำงาน หรือกำหนดเวลาการประชุมนั้นตรงกับเวลาที่ประชาชนอาจติดทำธุระสำคัญพอดี

ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรครองลงมาที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจไม่มาเข้าร่วมประชุม คือ การขาดความพร้อมด้านข้อมูลเกี่ยวกับผังเมือง (ร้อยละ 34) ซึ่งจะเห็นว่าอุปสรรคทั้งสองเรื่องดังกล่าวมีความสำคัญใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก ส่วนปัจจัยในเรื่องระยะทาง เช่น สถานที่จัดประชุมอยู่ไกลเกินไป (ร้อยละ 12.3) ปัจจัยเรื่องสถานที่ เช่น สถานที่จัดประชุมเข้าถึงไม่สะดวก ไม่มีที่จอดรถ ฯลฯ (ร้อยละ 7.5) และไม่ต้องการเข้าร่วมด้วยเหตุผลอื่น ๆ (ร้อยละ 5.3) จะเห็นว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทั้งสามปัจจัยนี้มีความสำคัญไม่มากนัก และมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5.7

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

อุปสรรคในด้าน	ร้อยละ
1. วันและเวลา (เช่น อยู่ในเวลาทำงาน/ ติดธุระส่วนตัว)	41.0
2. ขาดความพร้อมด้านข้อมูลเกี่ยวกับผังเมือง	34.0
3. ระยะเวลา (เช่น อยู่ไกลเกินไป)	12.3
4. สถานที่ (เช่น สถานที่จัดเข้าถึงไม่สะดวก/ ไม่มีที่จอดรถ)	7.5
5. ไม่ต้องการเข้าร่วมด้วยเหตุผลอื่น ๆ	5.3
รวม	100.0

5.2.5 ทัศนคติของประชาชนต่อการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองรวมก่อนเข้าร่วมการประชุม

หากพิจารณาต่อเนื่องจากผลการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จะเห็นว่าข้อมูลเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องการเตรียมการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องวันและเวลาที่จะช่วยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมาเข้าร่วมการประชุมได้นอกจากนี้ ผลการศึกษาข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่าการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองรวมล่วงหน้าก่อนการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นนั้นมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับประชาชนทั่วไป

โดยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผังเมืองรวมนั้นจะช่วยเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนที่จะเข้าร่วมประชุม ทำให้การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการประหยัดเวลาในการทำความเข้าใจในเรื่องข้อกำหนดผังเมืองรวม เนื่องจากประชาชนจะมีข้อมูลเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของการวางและจัดทำผังเมืองรวม ทิศทางของการพัฒนาพื้นที่ และการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขข้อกำหนดผังเมืองรวมแล้ว

จากการทดสอบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลในการวางและจัดทำผังเมืองก่อนการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ตารางที่ 5.8) ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 97) เห็นด้วยว่า รัฐควรมีการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมก่อนล่วงหน้า เพื่อสร้างพื้นฐานความรู้ทางผังเมืองให้เป็นไปในทิศทาง

เดียวกัน และเป็นการสร้างความพร้อมด้านข้อมูลให้แก่ประชาชน ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นเมื่อต้องแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม

ตารางที่ 5.8

ความคิดเห็นต่อการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองรวมก่อนเข้าร่วมการประชุม

ความจำเป็นการได้รับข้อมูลก่อนล่วงหน้าจากภาครัฐ	ร้อยละ
จำเป็น	97.0
ไม่จำเป็น	3.0
รวม	100.0

5.3 สื่อประชาสัมพันธ์ที่ช่วยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

สื่อประชาสัมพันธ์ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงในระดับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเท่านั้น แต่สื่อประชาสัมพันธ์ยังสามารถเป็นสื่อที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจหรือโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับอื่น ๆ ได้ ทั้งในระดับการมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือระดับการตรวจสอบแผนผังและข้อกำหนดร่างผังเมืองรวมก่อนประกาศใช้บังคับ เป็นกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือปรับปรุงผังและข้อกำหนดได้ จะเห็นได้ว่า สื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น สื่อจึงต้องเข้าถึงประชาชนได้ดี และมีความหลากหลายเพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างทั่วถึง

หากนำเหตุผลดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางและจัดทำผังเมืองรวมมากขึ้น โดยการเพิ่มปริมาณและความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์ที่กรุงเทพมหานครเป็นผู้จัดทำนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด (จากหัวข้อที่ 5.2) ทำให้เกิดประเด็นการศึกษาว่า การเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันนี้มีผลต่อการรับรู้ทางผังเมืองหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การนำเสนอสื่อประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ โดยข้อมูลจากการทดสอบในประเด็นนี้ จะได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และแบบสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ทางผังเมือง

โดยตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณของสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อที่มีประสิทธิภาพในอนาคต โดยแบ่งเป็นประเด็นศึกษาย่อย ดังนี้

- 1) ประสิทธิภาพในการเข้าถึงประชาชนของสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองรวมที่รัฐจัดขึ้น
- 2) ประสิทธิภาพของสื่อในการให้ความรู้แก่ประชาชน
- 3) ระดับความเพียงพอของสื่อประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน
- 4) สื่อทางผังเมืองที่ประชาชนต้องการ
- 5) สาธารณสถานที่ประชาชนคิดว่าควรมีการติดประกาศข่าวสารทางผังเมือง
- 6) สื่อที่มีประสิทธิภาพในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐ

5.3.1 ประสิทธิภาพในการเข้าถึงประชาชนของสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำผังเมืองรวมที่รัฐจัดขึ้น

ผลจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อที่นำเสนอข่าวสารทางผังเมือง โดยเฉพาะผังเมืองรวมที่เคยได้รับ พบว่า สื่อนำเสนอข่าวสารทางผังเมืองส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ คือ สื่อจากหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 47.8) ซึ่งเป็นสื่อที่ทั้งคนทำงานหรือไม่มีเวลาสามารถหาอ่านได้ง่าย และสามารถหาอ่านได้ทุกเมื่อที่ต้องการ ที่สำคัญราคาไม่แพง รองลงมาคือ สื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 40) ป้ายโฆษณา (ร้อยละ 31.8) วิทยุกระจายเสียง (ร้อยละ 27.8) และแผ่นพับ (ร้อยละ 15.8) ตามลำดับ (ตารางที่ 5.9)

ตารางที่ 5.9

แสดงสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมที่ประชาชนเคยได้รับ

ประเภทของสื่อ	ร้อยละ
1. หนังสือพิมพ์รายวัน	47.8
2. โทรทัศน์	40.0
3. ป้ายโฆษณา	31.8
4. วิทยุกระจายเสียง	27.8

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

ประเภทของสื่อ	ร้อยละ
5. แผ่นพับ	15.3
6. โบปประกาศ (แสดงเขตของผังเมืองรวมและคำประกาศเชิญชวนผู้มีส่วนได้เสีย)	14.8
7. อินเทอร์เน็ต/ เว็บไซต์	10.5
8. หนังสือแจ้งทางราชการเพื่อการสำรวจที่ดินในการวางและจัดทำผังเมืองรวม	7.3
9. เอกสารแจกในการประชุมรับฟังความคิดเห็น	5.8

5.3.2 ประสิทธิภาพของสื่อในการให้ความรู้แก่ประชาชน

หลังจากได้ผลการศึกษาเรื่องการได้รับข่าวสารจากสื่อทางผังเมืองของประชาชนข้างต้นแล้ว ต่อไปเป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากสื่อว่า สื่อที่ได้รับนั้นทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทางผังเมืองเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ โดยจากการสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.3) คิดเห็นว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองจากสื่อมีผลทำให้ตนมีความรู้เกี่ยวกับผังเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 39) คิดว่าเมื่อได้รับข้อมูลจากสื่อแล้วไม่ได้ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับผังเมืองเพิ่มขึ้น ในขณะที่ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน (ร้อยละ 18.7) ที่ไม่ทราบ เนื่องจากไม่เคยได้รับข่าวสารการจัดทำผังเมืองรวมเลย (ตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.10

ความคิดเห็นประชาชนต่อสื่อทางผังเมืองที่ได้รับ

เมื่อได้รับสื่อทำให้มีความรู้ทางด้านผังเมือง	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	42.3
เท่าเดิม	39.0
ไม่ทราบ เพราะไม่เคยได้รับ	18.7
รวม	100.0

5.3.3 ระดับความเพียงพอของสื่อประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน

นอกจากนี้การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความเพียงพอของสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองในปัจจุบัน ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.5) เห็นว่าจำนวนของสื่อทางผังเมืองของทางราชการที่ใช้ในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อยอยู่มาก และกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 15.8) คิดว่าปริมาณของสื่อในปัจจุบันมีจำนวนปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมาก (ร้อยละ 1.8) คิดว่าสื่อทางผังเมืองในปัจจุบันมีจำนวนมากพอแล้ว (ตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11

ความคิดเห็นต่อจำนวนของสื่อทางผังเมืองที่ทางราชการใช้ในปัจจุบัน

ระดับความเพียงพอของสื่อ	ร้อยละ
น้อย	82.5
ปานกลาง	15.8
มาก	1.8
รวม	100.0

จากผลการศึกษาทั้งสามประเด็นย่อยข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่าสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ได้ดีจะต้องสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในปัจจุบัน อีกทั้งความนิยมในสื่อก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ประชาชนหันมาสนใจในสื่อ นั้น ๆ ดังนั้น สื่อประชาสัมพันธ์จึงต้องมีความโดดเด่น สะดุดตา ชัดเจน และเข้าใจง่าย ถึงจะทำให้ประชาชนสนใจและเกิดการรับรู้ถึงข้อความที่สื่อเหล่านั้นต้องการนำเสนอ ส่วนการเพิ่มจำนวนของสื่อให้หลากหลายมากขึ้นจากทางกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนั้น ทำให้เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชาชนโดยการเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์นั้นมีผลต่อการเพิ่มความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองประสบความสำเร็จพอสมควร และจากที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนของสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองในปัจจุบันยังน้อยอยู่มาก เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าสื่อทางผังเมืองที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หรือสื่อที่รัฐจัดทำเพิ่มเติมขึ้นมา หากพิจารณาในเชิงคุณภาพจัดได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากทำให้ผู้ที่ได้รับสื่อ นั้นมีความรู้เกี่ยวกับ

ผังเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าพิจารณาในเชิงปริมาณถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อทางที่มีอยู่ยังมีไม่มากพอในการเผยแพร่ความรู้และข่าวสารสู่สาธารณชน

5.3.4 สื่อทางผังเมืองที่ประชาชนต้องการ

เมื่อกลับไปพิจารณาถึงผลการศึกษาในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชน ซึ่งจัดเป็นการสื่อสารแบบสองทาง คือ นอกจากประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว ยังสามารถแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้าน ซึ่งการที่ประชาชนได้เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้นถือเป็นการสร้างพื้นฐานของการเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่วิธีการนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนักสำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวม และจำนวนผู้ที่ต้องการเข้าร่วมประชุมประชาชน ดังหัวข้อที่ 5.2 ถึงแม้ว่ากรุงเทพมหานครจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้นก็ตาม

ถึงอย่างไร ภาครัฐก็ไม่ควรละเลยในการให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนในเรื่องนี้ อย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน การนำเสนอสื่อทางเดียวจึงเป็นเรื่องที่รัฐต้องให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญทางผังเมืองให้แก่ประชาชน ซึ่งการทดสอบต่อไปจะเป็นการทดสอบความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมือง เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคม และลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป ที่สำคัญเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง

จากการศึกษาเรื่องสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองของกรุงเทพมหานครในบทที่ 4 หัวข้อที่ 4.8 ทำให้เห็นว่า นอกจากสื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์ที่กฎหมายผังเมืองกำหนดให้ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้น ยังถือว่าน้อยเกินไปจนทำให้ประชาชนไม่สามารถรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการผังเมืองได้อย่างทั่วถึง ทำให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องเพิ่มสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้มีจำนวนมากและมีความหลากหลายขึ้น เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้มีโอกาสในการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผังเมืองโดยทั่วถึงกัน โดยสื่อที่ใช้เป็นตัวเลือกในการศึกษาของประเด็นสื่อที่ประชาชนต้องการมากที่สุดนี้ จะเป็นสื่อแบบทางเดียวที่เน้นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ทางสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานครได้ใช้ในการประชาสัมพันธ์จริง ได้แก่ วิทยุ

หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ หนังสือหรือวารสาร โทรทัศน์ วิทยุโฆษณาหรือโปสเตอร์ เอกสารทางราชการ อินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ และไปรษณีย์

จากการสอบถามเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสามารถให้ข้อมูลข่าวสารและสื่อสารกับประชาชนได้ดีที่สุด ผลปรากฏว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสื่อเหล่านี้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดี และนำเสนอข่าวสารได้ทั่วถึงมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ สื่อทางโทรทัศน์ (ร้อยละ 85.5) รองลงมา คือ สื่อหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 68.5) สื่อทางวิทยุ (ร้อยละ 42.5) สื่อทางวิทยุโฆษณาหรือโปสเตอร์ (ร้อยละ 35.5) และสื่อทางอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ (ร้อยละ 33.5) ตามลำดับ (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12

สื่อที่ประชาชนต้องการให้ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผังเมือง

ประเภทของสื่อ	ร้อยละ
1. โทรทัศน์	85.5
2. หนังสือพิมพ์	68.5
3. วิทยุ	42.5
4. วิทยุโฆษณา/ โปสเตอร์	35.5
5. อินเทอร์เน็ต/ เว็บไซต์	33.5
6. เอกสารทางราชการ	20.8
7. แผ่นพับ	20.5
8. หนังสือ/ วารสาร	19.8
9. ไปรษณีย์	1.5

5.3.5 สาธารณสถานที่ประชาชนคิดว่าควรมีการติดประกาศข่าวสารทางผังเมือง

นอกจากประเภทของสื่อที่มีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนแล้ว สถานที่ที่ใช้ติดประกาศข่าวสารทางผังเมืองก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยสถานที่นั้นจะต้องเป็นสถานที่สาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมากมารวมอยู่ด้วยกัน หรือเป็นที่เปิดโล่งไม่ลับตาคน ที่จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น

มากกว่าที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 315 (พ.ศ. 2540) กำหนดให้ติดประกาศไว้เฉพาะสถานที่ราชการ ในกรณีกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักผังเมือง ที่ว่าการเขตหรือที่ทำการแขวงของกรุงเทพมหานคร เท่านั้น⁴

จากสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาธารณสถานที่ควรมีการติดประกาศข่าวสารทางผังเมือง พบว่า สาธารณสถานที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าควรมีการติดประกาศมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ บริเวณที่รอรถโดยสารประจำทาง (ร้อยละ 78) รองลงมา คือ สถานีรถไฟฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดิน (ร้อยละ 70.5) บริเวณตลาดหรือห้างสรรพสินค้า (ร้อยละ 65.3) บริเวณสถานศึกษา (ร้อยละ 50) และร้านค้าปลีกหรือร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 30.3) ตามลำดับ (ตารางที่ 5.13) เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่า สาธารณสถานที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเห็นร่วมกันว่าสมควรมีการติดประกาศข่าวสารทางผังเมือง ทั้งที่รอรถโดยสารประจำทาง สถานีรถไฟฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดิน ซึ่งล้วนแต่เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทางที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งสิ้น เนื่องจากมีอยู่ทั่วไปหลายแห่งทั่วกรุงเทพมหานคร และประกอบเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งจำเป็นต้องมีการเดินทางเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกิจวัตร

ส่วนสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการรองลงมา อย่างตลาดหรือห้างสรรพสินค้านั้นก็เป็นที่ได้รับความต้องการไม่น้อยกว่าสถานีรถไฟฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดิน แต่บุคคลที่เข้าถึงสถานที่นี้ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ของการเข้าถึงเพื่อจับจ่ายใช้สอยสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภค และเพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ ส่วนสาธารณสถานที่อื่น ๆ ที่เหลือ ซึ่งเป็นสถานที่ที่บุคคลบางกลุ่มเท่านั้นจำเป็นต้องไปเพื่อทำกิจกรรมส่วนตัวในบางเวลา ไม่ได้ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น สถานศึกษา (ซึ่งมีเฉพาะนักเรียน/นักศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา) โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ศาสนสถาน หรือร้านขายยา เป็นต้น

ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการที่จะเปิดประกาศข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผังเมือง ควรคำนึงถึง 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรกสาธารณสถานนั้นจะต้องเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของบุคคลทุกกลุ่ม เพื่อให้การรับรู้ทางผังเมืองนั้นเกิดขึ้นกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ส่วนประการที่สองสถานที่นั้นต้องเป็นสถานที่ที่

⁴ "ข้อ 4 ประกาศตามข้อ 3 ให้ปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจดูได้ ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

- (1) กรมการผังเมือง ที่ว่าการเขตหรือที่ทำการแขวงของกรุงเทพมหานครสำหรับกรุงเทพมหานคร
- (2) สำนักงานผังเมืองจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และสาธารณสถานอื่น ๆ ในท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวมสำหรับจังหวัดอื่น"

ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงเป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อให้ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารทางผังเมืองของประชาชนมีมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการรับรู้และการตระหนักถึงความสำคัญในการผังเมืองของประชาชนในที่สุด ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในขั้นอื่น ๆ ของการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมต่อไป

ตารางที่ 5.13

สาธารณสถานที่ประชาชนเห็นว่าสมควรมีการติดประกาศข่าวสารทางผังเมือง

ประเภทของสาธารณสถาน	ร้อยละ
1. บริเวณที่จอดรถโดยสารประจำทาง	78.0
2. สถานีรถไฟและรถไฟฟ้าใต้ดิน	70.5
3. ตลาด/ ห้างสรรพสินค้า	65.3
4. สถานศึกษา	50.0
5. ร้านค้าปลีก/ สะดวกซื้อ	30.3
6. ปั้มน้ำมัน	16.3
7. โรงพยาบาล	11.8
8. สถานีตำรวจนครบาล	8.8
9. ศาสนสถาน	4.5
10. หน้าชุมชน/ หมู่บ้าน	3.0
11. สถานที่ราชการทุกแห่ง	2.5
12. แจกทุกหลังคาเรือน	2.3
13. ร้านขายยาทั่วไป	1.8

5.3.6 สื่อที่มีประสิทธิภาพในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐ

การวิจัยในครั้งนี้ ยังได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผังเมืองจากสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้เคยกล่าวไว้แล้วข้างต้น (หัวข้อที่ 5.1) เกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ ได้ความว่า สื่อที่รัฐใช้ในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเมื่อต้องมีการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครอีกครั้งเมื่อผังเมืองรวมหมดอายุ นั้น ได้แก่

แบบสอบถาม แผ่นพับ ป้ายโฆษณา วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ โดยหากนำมาเปรียบเทียบกันว่าสื่อแต่ละประเภทนั้นมีความแตกต่างกันและมีผลดีผลเสียอย่างไร เริ่มจากสื่อวิทยุ การจัดรายการวิทยุ นั้นได้รับผลตอบรับจากประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี และสามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนได้หลากหลายกลุ่ม ที่สำคัญใช้งบประมาณน้อย แต่มีกระบวนการจัดทำยากกว่าการจัดทำสื่อชนิดอื่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การจัดรายการวิทยุให้ความรู้เกี่ยวกับผังเมืองต้องถูกยกเลิกไปเนื่องจากไม่มีบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดทำโดยตรงเนื่องจากจัดทำได้ยาก ถึงแม้ว่าจะใช้งบประมาณไม่สูงมากก็ตาม ในอดีตทางสำนักผังเมืองได้รับงบประมาณส่วนนี้มาจากทางกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว เนื่องจากกองประชาสัมพันธ์ของกรุงเทพมหานครได้รับหน้าที่การประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ไป แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการประชาสัมพันธ์ทางผังเมืองเท่าใดนัก เนื่องจากการประชาสัมพันธ์นโยบายทางผังเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่เห็นเป็นรูปธรรม ต่างจากการประชาสัมพันธ์ในเรื่องโครงการเมกะโปรเจกต์ หรือการพัฒนาจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดภาวะแวดล้อมที่ดีของเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนกว่า และเห็นผลสัมฤทธิ์ได้เร็วกว่า

เมื่อเปรียบเทียบสื่อวิทยุกับสื่อโทรทัศน์ถือว่าทั้งสองสื่อนี้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีเช่นกัน แต่เนื่องจากเวลาของการออกอากาศรายการและช่องสถานีโทรทัศน์ยังไม่เป็นที่นิยมของประชาชนส่วนใหญ่เท่าใดนัก อีกทั้ง งบประมาณในการจัดทำค่อนข้างสูง ทำให้การจัดรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับผังเมืองได้ถูกยกเลิกไป ในขณะที่ การใช้หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางผังเมือง ที่ถึงแม้จะสะดวก รวดเร็ว และสามารถเข้าถึงประชาชนได้ดี แต่ผลเสียคือ รัฐไม่สามารถรับรู้ผลตอบรับจากประชาชนได้ และใช้งบประมาณมากกว่าการจัดรายการวิทยุ แต่กระบวนการง่ายกว่าการทำรายการวิทยุมาก

อีกทั้ง การจัดทำป้ายโฆษณาและแผ่นพับ ซึ่งจัดว่าเป็นสื่อที่ช่วยในการกระจายข่าวสารได้ดีและสะดวก รวดเร็ว แต่ไม่ทราบผลตอบรับกลับมาจากประชาชนเช่นเดียวกับสื่อหนังสือพิมพ์ ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือ วิธีการสนทนา โดยสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งถือว่าวิธีการนี้ได้ผลตอบรับที่ดีพอสมควร เนื่องจากการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทางกรุงเทพมหานครไม่มีการจำกัดจำนวนและคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประชุม ทำให้เห็นผลตอบรับของประชาชนได้อย่างชัดเจน อีกทั้ง การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นประชาชนนี้ยังช่วยให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนมากขึ้น

โดยเจ้าหน้าที่ผังเมืองจะทำหน้าที่ตอบปัญหา ข้อเสนอ หรือข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมได้โดยตรง ทำให้เกิดความกระจ่างและความเข้าใจอย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สื่อส่วนใหญ่ล้วนเป็นสื่อทางเดียว กล่าวคือ ประชาชนสามารถรับข่าวสารจากสื่อได้เพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่สามารถสนทนาหรือแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกลับได้ ยกเว้นสื่อทางวิทยุ ดังนั้น ถ้าหากพิจารณาโดยไม่แบ่งแยกประเภทของสื่อว่าเป็นสื่อแบบทางเดียว หรือสื่อแบบสองทาง เจ้าหน้าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นว่า วิธีที่จะช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารและไขข้อข้องใจเกี่ยวกับผังเมืองของประชาชนที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง คือ วิธีการสนทนาโดยใช้บุคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรง ไปพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้เกี่ยวกับผังเมืองที่ถูกต้องและชัดเจน